

Kaatje in 't duin

door J.J. Cremer (1827-1880).

Een Scheveningse kindervertelling geschreven in 1859.

De verblijfplaats van het handschrift is onbekend.

1° druk in: De almanak voor de jeugd, voor 1860: onder redactie van A. Ising: met zes plaatjes.
Amsterdam: H.J. van Kesteren, 1860. p. 96-101. Met afb.

2° druk in: Na 't werk: nieuwe bijdragen voor de jeugd door A.J. de Bull [...et.al.]: met zes plaatjes.
Amsterdam: H.J. van Kesteren, [1861]. p. 96-101. Met afb.

3° druk in: Na 't werk: nieuwe bijdragen voor de jeugd door A.J. de Bull [... et al.]: met zes plaatjes.
Amsterdam: Gebroeders Koster, [ca. 1865]. p. 96-101. Met afb..

De schrijver J.J. Cremer woonde van 1857 tot aan zijn dood in 1880 in Den Haag. Zijn vakanties bracht hij o.a. door in Scheveningen waar hij logeerde in een hotel of bij de logementhouder Zuurmond aan de toenmalige Nieuwstraat, de huidige Prins Willemstraat. Verder wandelde Cremer vaak in de Scheveningse Bosjes en aan het strand. Enkele vertellingen spelen zich af in Scheveningen: Het jawoord, Japik en Pleuntje, Alles wel. Het lot in de kerkbuil. En daar komt nu dit terug gevonden kinderverhaal bij: Kaatje in 't duin. Behalve schrijver was Cremer ook schilder. Er zijn enkele schilderijen van het bekend die gemaakt zijn in Scheveningen.

In de pers is geadverteerd dat Na 't werk is uitgegeven door H.J. van Kesteren. Een exemplaar van deze uitgave is niet aangetroffen. Het is aannemelijk dat de Gebroeders Koster de uitgave van H.J. van Kesteren heeft overgenomen. Uitgever Koster staat bekend als uitgever van heruitgaven. Daarmee zouden er dus drie drukken van de kindervertelling zijn verschenen.

Bij het Scheveningse verhaal is een kleurenafbeelding gepubliceerd. De tekening is gemaakt door G.J. Bos¹, en de steendruk is vervaardigd door Pieter Blommers² uit Den Haag.

Arnold Ising, de redacteur van de almanak was een van de buurmannen van J.J. Cremer. Cremer woonde aan de Noord-west Buitensingel no. 40. Ising woonde op nummer 36. Aangenomen mag worden dat Ising als vriend en buurman van Cremer een verzoek heeft gedaan om een bijdrage te leveren aan de almanak.

Kaatje in 't Duin,

(Bijchrift)

DOOR

J. J. Cremer.

„Wat ligt ze daar lui, die kleine van Scheveningen!
„In plaats van naar de zee te kijken, de zee die wij zoo mooi en zoo groot vinden, tuurt zij naar de wolken.

„Ei zeg wat beduidt dat plaatje?”

Zoo spreekt en zoo vraagt gij, mijn lezer.

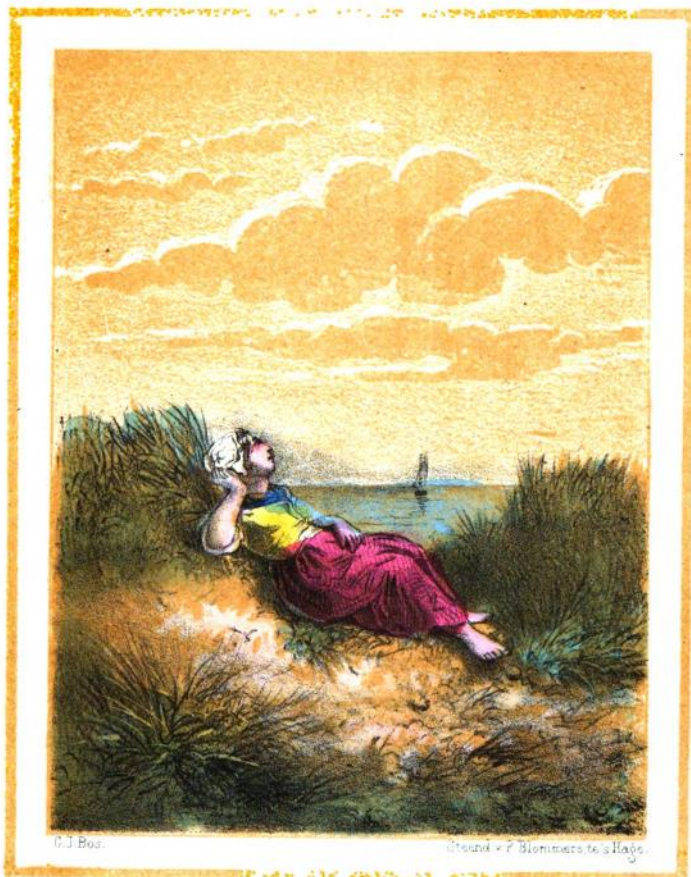
Om u de gulle waarheid te zeggen, ik wist er niet meer van dan gij, en evenwel beweerde de vriend die den inhoud van dit werkje voor u schrijft en bijeenverzamelt, zoo krachtig het tegendeel, dat ik ten laatste gelooven ging dat hij gelijk had.

Nu luister dan:

Die daar in 't duin ligt is Kaatje. Kaatje is een

¹ Gerardus Johannes Bos werd geboren in Leiden op 9 april 1825. Hij was een beroemde Nederlandse schilder, graveur en lithograaf. Bos werd geboren als zoon van Christiaan Bos, een horlogemaker, en zijn vrouw Johanna Maria Domus. Bos zelf trouwde twee keer: eerst in 1853 en later in 1887. Bos was een leerling van Hendrik Langelaan (1799 - 1879) en J.L. Cornet, en was gespecialiseerd in het uitbeelden van landschappen en dieren. Hij was het meest bekend om zijn illustraties van kinderboeken. Naast deze praktijken, runde hij een lithotheek samen met zijn broer, Christiaan Bos (1835 - 1918). Bos was directeur van de Leidse Academie voor Schilder- en Tekenkunst Ars Aemula Naturae, hoewel hij ook andere, religieuze en niet-religieuze, gevestigde en betaalde functies in Leiden had.

² Pieter Blommers. 1816-1889. Woonde vlak bij Cremer.

KAATJE IN 'T DUIN.

KAATJE IN 'T DUIN.

97

visscherskind; twaalf jaren oud, zachtzinnig, handig, vlugger van geest dan menig meisje van haar stand en haar leeftijd, en oogjes heeft ze — oogjes precies zoo mooi, aardige jongen, als de oogjes van het dotje waarmee gij zoo gaarne ravot; of liever — eens walst.

Nu moet gij weten dat Kaatje een broër heeft van ruim dertien jaren. Die broeder heet Klaas — geen mooie naam, maar, dat kan de jongen niet helpen. — Hij *is* in 't geheel geen *Klaas*, vraag 't maar aan Kaatje, zijn lieve zuster. „Klaas,” zegt Kaatje, „Klaas! wel, lieve menschen, dat is de beste jongen van 't heele dorp; kijk, die zou voor me door de zee loopen, heelemaal naar den anderen kant toe. Er zijn een heele boel jongens in 't dorp die naar d'r zusters niet omkijken, of altijd ruzie met haar hebben, maar Klaas, weet je, die zou geen schar of geen appel krijgen zonder de grootste helft er van aan mij te geven. Och, 't is zoo'n goeije jongen, altijd vrolijk en wel te vreê, en voor Moeder!! — want Vader, zie, die is dood. Klaas heeft mij 't knopen geleerd, en hij zingt zoo mooi, vooral in de kerk, dan zit ik naast hem, en, toen ie van school ging, toen was ie de hoogste van allemaal. Weetje wat ik altijd zoo prettig vond? — om van de hoogste duin — die, daarginder! — naar beneden te rollen. Dat rollen ging gaaauw, maar — er op te klauteren, hê daar wier ik

zoo moe van. Nóg eens er af, zei Klaas, — kom maar! en dan mogt ik op z'n rug gaan zitten, en dan droeg ie me heelemaal naar 't hoogste puntje, en dan rolden we weêr naar beneden, dat deed ie soms tot vier, tot vijfmalen toe — hè zoo'n goeije!"

Zoo spreekt Kaatje, of liever zoo zou ze spreken wanneer ze niet zoo triestig was.

Triestig? Ja! Klaas, die goeije, is voor 't eerst op de haringvangst meê. Toen Klaas gegaan is, toen heeft Kaatje den heelen dag geen brok door de keel kunnen krijgen, en ieder keer zijn haar de tranen in de oogen gekomen. Ginds onder 't bed stonden nog een paar schoenen die van *hem* waren; dáár hing 't net, waaraan hij nog gister gebreid had, — traantjes en alweêr traantjes in de oogen.

Maar „die goeije” zou immers gaauw terug komen? Over vier weken! Een tijd van belang!

Ziet ge, heden zijn er sedert dat vertrek, al zes-en-twintig dagen verlopen. De haringjager wordt reeds spoedig verwacht en Kaatje verlangt zoo; o ze verlangt zoo!

Misschien komt hij nog heden, dacht het meisje toen ze 'smorgens aan 't werk was, en zij had het vaste voornemen opgevat, om eens in 't duin te gaan kijken, wanneer ze met den arbeid zou gereed zijn.

Zie, daar kwam een teleurstelling: toen ze haar

taak had verrigt, toen moest ze voor moeder naar stad — naar den Haag toe; ze had zoo graag eens gaan kijken in 't duin! Maar — Kaatje heeft niet geaarzeld aan moeders bevel te voldoen. 't Was erg warm, vreeselijk drukkend in de lucht. De zweetdruppels parelden 't meisje op de wangen, toen ze uit stad naar huis terugkeerde. Kaatje liep hard.

„We krijgen zwaar weêrtje,” zei Jaap tot Arie toen Kaatje die beiden haastig voorbij ging.

„Zwaar weêr!” dacht Kaatje, en liep vreeselijk hard. Of ze moe was of niet, toen zij, hetgeen ze uit steê had meêgebragt aan Moeder overhandigd en verlof had bekomen om „reis te gaau kijken,” toen is ze naar 't duin gesneld.

Een oogenblik vroeger zat ze overeinde, en staarde op den breeden plas, die langzamerhand zoo'n beetje donker van kleur begon te worden; de pinkjes die ze van verre ontwaarde, waren in den voormiddag uitgezeild. Klaas was nog verre, en — zwaar weêr zou er komen!

Het blonde meisje is moede en droevig, ze heeft zich achterover in 't duin laten zakken, en tuurt nu naar de wolken die hoe langer zoo dreigender komen opzetten.

„O, wat donkere wolken boven de zee!” zuchtte Kaatje, „straks zal 't nacht worden en dan zal 't

akelig in 't duin, maar nog akeliger op zee wezen. Voorleden jaar is de bliksem bij Arie in den schoorsteen geslagen en is er brand geweest. In 't dorp kunnen er menschen komen om te helpen en te blusschen, maar op zee — hê! op zee! — O als de bliksem eens in de pink van Klaas sloeg, midden op die zee, die akelig groote zee, niemand zou er zijn om te helpen; niemand!" En Kaatje tuurt steeds in die wolken, welke al grooter en donkerder worden, en, terwijl zij zoo tuurt, komt haar eensklaps weder in 't geheugen, wat Klaas — 't is al zeer lang geleden — gezegd heeft, toen hij op zekeren avond ook eens met haar in 't duin naar de wolken zat te kijken:

„Onze lieve Heer woont in den hemel, en de hemel is ook boven de zee, en, al zijn er ook wolken, Hij kan er toch wel doorheen zien."

„Dat heeft Klaas toen zelf gezegd, en dat is wáár, ja, ja, dat is waar!" denkt Kaatje, en ze tuurt nog een poosje met de hand onder 't hoofd naar de wolkgevaarten, slaat daarna den blik op de breede wateren; in de verte flikkert reeds het weérlicht; eindelijk, eindelijk rijst ze overeinde, en, ze is niet meer angstig, want, onder 't huiswaarts keeren herhaalt zij de woorden van 't lied, dat Klaas op den allerlaatsten Zondagmorgen nevens en met haar in de kerk heeft gezongen:

KAATJE IN 'T DUIN.

101

„Waar trouwe vriendenhanden
Niet redden daar is God,
In nood en doodsche banden,
Ja overal is God."

De woorden van dat lied hebben 't meisje even als haar Moeder onder 't woeden van het onweder tot kalmte gestemd en — twee dagen nadat Kaatje in 't duin lag, is broêr Klaas „die goeije," behouden uit zee weêr t'huis gekomen.